

здійснення досудового розслідування проводиться слідчо-оперативними групами (далі – СОГ). Для забезпечення ефективної взаємодії в роботі дуже важливим є складання єдиного узгодженого плану СРД та НСРД, відповідно до якого розподіляються обов'язки між учасниками групи. Серйозна увага при плануванні має звертатися на узгодженість за часом, місцем та строками закінчення проведення СРД та НСРД.

У процесі виконання плану проведення СРД НСРД та відповідно до встановленої періодичності працівники оперативних підрозділів, включені до складу СОГ, щотижня інформують слідчого - керівника СОГ про стан виконання наданих письмових доручень та запланованих заходів, а на його вимогу надають документи, що підтверджують обсяги проведеної ними роботи, також самостійно надають слідчому обґрунтовані пропозиції щодо необхідності проведення конкретних СРД та НСРД [1].

Кримінальний процесуальний закон, а саме ст. 41 КПК України покладає на оперативні підрозділи обов'язок виконувати доручення слідчого у будь-якому кримінальному провадженні, що перебуває у його провадженні [3].

При наданні доручення оперативним підрозділам, слідчому необхідно визначаючи конкретний перелік СРД чи НСРД, які потрібно виконати, доцільно виключити з нього найважливіші для кримінального провадження (проведення слідчого експерименту, допит підозрюваного та ін.). У ряді випадків слідчий повинен особисто проводити обшук, пред'явлення для впізнання, одночасний допит двох і більше раніше допитаних осіб. Інакше це може серйозно вплинути на результати досудового розслідування так як вимагає досконалого знання матеріалів кримінального провадження.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07 липня 2017 року № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text> (дата звернення: 22.11.2022).

2. Черняк Н. П. Особливості взаємодії слідчих з оперативними підрозділами при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених членами організованих груп та злочинних організацій. *Держава та регіони. Серія : Право*. 2014. № 4. С. 156-160.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 22.11.2022).

Єфімов Микола Миколайович

доцент кафедри криміналістики та домедичної підготовки ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

На часі, у зв'язку зі зміною чинного кримінального кодексу України, виникла необхідність переосмислення окремих понять (кримінальне правопорушення, злочин, проступок). Серед нововведень вказаного законодавчого акту також є поняття організованої групи та злочинної організації.

Так, в ч. 3 ст. 28 Кримінального кодексу України законодавець визначив, що кримінальне правопорушення визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) кримінальних правопорушень, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи. А в ч. 4 зазначеної статті формулюється наступне: кримінальне правопорушення визнається вчиненим злочинною організацією, якщо він скоєний стійким ієрархічним об'єднанням декількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації кримінально протиправної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших кримінально протиправних груп [3]. Як бачимо, основні відмінності між вказаними поняття полягають в наступному: ієрархічність об'єднання, кількість осіб, наявність визначеного лідера (лідерів).

Серед видів співучасті законодавець в ч. 1 ст. 27 Кримінального кодексу України визначив наступні: виконавець, організатор, підбурювач та пособник [3]. В той же час, вважаємо такі види достатніми в розрізі кримінального права, але в розрізі криміналістики та оперативно-розшукової діяльності їх явно не достатньо для розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

Зокрема, окремі науковці (Н. С. Карпов, С. В. Євдокименко) наголошували на тому, що встановлення зв'язків між злочинними групами переслідує наступні цілі: взаємний обмін злочинним досвідом та розмежування сфер діяльності; «відмивання» грошей або вчинення злочинів за межами регіону чи країни; виїзд за межі України для ухилення від кримінальної відповідальності; обмін виконавцями вчинення злочинів тощо [2, с. 28].

В свою чергу, К. О. Чаплинський опрацьовуючи організовані злочинні угруповання як суб'єкт злочинної діяльності наголошував на тому, що слід пам'ятати про те, що кожне злочинне об'єднання складається з окремих індивідів, які володіють певними якостями та ознаками, що характеризують їх в особистісному відношенні. Автор зазначав, що становище у складі злочинної групи накладає відбиток на поведінку й риси характеру її членів, в яких відображаються усі ознаки організованої групи в цілому [5, с. 46].

Також вважаємо доречним привести думку С. П. Мельниченко, який акцентував увагу на тому, що типова структура злочинної організації повинна мати наступний вигляд: «...1) лідер (організатор); 2) особи, що спеціалізуються на «придбаннях» вогнепальної зброї, наприклад, викрадення (розбій, грабїж), купівлі на воєнізованих складах, у інших ОЗУ або у зоні АТО; 3) особи, які безпосередньо переміщують вогнепальну зброю (кур'єри - безпосередні виконавці, співвиконавці) до місця схованки або продажу (передачі); 4) особи, що здійснюють підготовку до вчинення злочину (придбання або виготовлення підробних документів, визначення шляхів та способів можливого переміщення вогнепальної зброї), підготовку транспортних засобів до перевезення тощо; 5) особи, що здійснюють збут вогнепальної зброї або забезпечують її зберігання (переховування)» [4, с. 82-83].

Також вбачаємо цікавою позицію Є. Ю. Буждиганчук, яка визначила таку структуру досліджуваної категорії, яка вчиняє кримінальні правопорушення проти моральності: «а) організатор (лідер) групи; б) особи, які утримують місця розпусти (адміністратори місць для надання інтимних послуг); в) особи, які здійснюють пошук осіб для заняття проституцією; г) особи, які надають інтимні послуги; д) допоміжний персонал – особи, які забезпечують безпеку діяльності ОГ, отримують замовлення і розподіляють між клієнтами повій, акумулюють одержані кошти, супроводжують повій, здійснюють медичний огляд повій; е) технічний персонал – особи, які здійснюють прихований відеозапис надання інтимних послуг з метою подальшої компрометації, дискредитації або шантажування клієнтів; ж) особи, які забезпечують виїзд повії за кордон; з) особи, які здійснюють прикриття злочинної діяльності кримінального групування» [1, с. 89].

Найбільш оптимальною ми вважаємо структуру, яку визначила група авторів (К. О. Чаплинський, П. Я. Мінка), наступним чином: «...лідери (організатори) організованих груп чи злочинних організацій; аналітичний блок (радники і консультанти); блок безпеки (розвідка і контррозвідка); блок прикриття (захисту), що складається із корумпованих чиновників і представників правоохоронних органів, а також з адвокатів, які обслуговують злочинні групи, та утримувача єдиної «каси»; активні члени: бойовики, безпосередні виконавці, охоронці, навідники та ін.» [5, с. 48-49].

Підсумовуючи, зазначимо, що нами визначено наступну структуру злочинної організації: лідери (організатори) злочинних організацій; консультативний блок; захисний блок; активні члени (бойовики, безпосередні виконавці, охоронці, навідники); технічний персонал (особи, які здійснюють прихований відеозапис); допоміжний персонал (особи, які забезпечують діяльність групи); особи, які здійснюють прикриття злочинної діяльності групування (корумповані чиновники, правоохоронці, адвокати).

Список використаних джерел:

1. Буждиганчук Є. Ю. Розслідування сутенерства, вчиненого організованою групою : дис. на зд. наук. ст. к.ю.н. за спец. 12.00.09. ПрАТ

«Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». Київ, 2020. 259 с.

2. Карпов Н. С., Євдокіменко С. В. Злочинна діяльність / Наукове видання під ред. В.П. Бахіна. К., 2001.

3. Кримінальний кодекс України : Електронний ресурс : режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення – 21.11.2022)

4. Мельниченко С. П. Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного переміщення вогнепальної зброї: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / ДДУВС. Дніпро, 2016. 223 с.

5. Чаплинський К. О., Мінка П. Я. Розслідування злочинів, вчинених злочинними угрупованнями: Навчальний посібник. Дніпропетровськ: Видавництво «Свідлер А.Л.», 2009. 225 с.

Єфімов Володимир Веніамінович

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТАН КРИМІНОГЕННОЇ СИТУАЦІЇ В АПК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Робота агропромислового комплексу (АПК) в умовах воєнного стану є надважливою складовою у відновленні економіки України. Бізнес потребує відповідної державної підтримки, низки спрощень, а також запровадження певних особливостей у законодавчому регулюванні. Урядом запроваджено механізм кредитування аграріїв, яке здійснюється в рамках удосконаленої програми «Доступні кредити 5-7-9%». Українські банки на посівну вже видали кредитів на суму 6 мільярдів 744 мільйони гривень. Таке додаткове фінансування отримали близько 2500 суб'єктів господарювання, які вже звернулись і отримали кошти на проведення посівної. Також скасовано додаткові процедури із сертифікації насіння, спрощено маркування імпортованих харчових продуктів і кормів, знято бюрократичні перепони щодо експорту та ліцензування дозволених груп товарів, ухвалено низку рішень, які полегшують доступ виробників сільгосппродукції, зокрема, до пального, пестицидів та агрохімікатів, скасовано ліцензування експорту кукурудзи й соняшникової олії, спрощено реєстрацію сільськогосподарських машин та механізмів у період воєнного стану [1].

Через війну вартість активів в АПК України впала на 70%. Окрім негативного впливу від руйнувань, заданих російським агресором, його подальшими спробами блокувати зерновий коридор тощо. Проблемними для вітчизняних агровиробників залишаються і внутрішні моменти: - це несвоєчасне відшкодування ПДВ експортерам, ускладнений документальний контроль з боку наглядових органів, непрості відносини із банками, які скасували кредитні